

8. De Baets A. (2022). The view of the past in international humanitarian law (1860–2020). *International Review of the Red Cross*. DOI: <http://doi.org/10.1017/S1816383122000145>;
9. The 1864 Geneva Convention. International Committee of the Red Cross. URL: <https://www.icrc.org/en/doc>;
10. Josef L. Kunz. (1960). Sanctions in International Law. *The American Journal of International Law*, 2(54). 324-347. DOI: <https://doi.org/10.2307/2195251>;
11. Josef L. Kunz. (1939). The Problem of Revision in International Law. *American Journal of International Law*, 33(1). 33-55. DOI: <https://doi.org/10.2307/2190837>;
12. Кісінджер Г. Дипломатія / пер. з англ. Д. Глухов. Київ: Наша Форма, 2018. 896 с.
13. Morgenthau H. J. *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* / Hans J. Morgenthau. Fifth Edition, Revised. N.Y.: Alfred A. Knopf, 1978. 653. URL: <http://slantchev.ucsd.edu/courses/ps240>;
14. Зелінська Н. Протидія політичній злочинності: міжнародно-правовий механізм. *Актуальні проблеми держави та права*, 2013. С. 62-76;
15. Woodrow Wilson (2018). Address to a Joint Session of Congress on the Conditions of Peace «The Fourteen Points». Online by Gerhard Peters and John T. Woolley, The American Presidency Project. URL: <https://www.presidency.ucsb.edu>;
16. Pacte de la Soci te des Nations on 28 June 1919. United Nations. URL: <https://treaties.un.org/doc/source/covenant.pdf>;
17. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945. Організація Об'єднаних Націй. URL: <https://www.un.org/ru/about-us/un-charter/full-text>;
18. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.

Зарубей Вікторія Володимирівна
професор кафедри кримінального
процесу НАВС, кандидат юридичних
наук, професор

ВІД СПІВПРАЦІ ДО ТРИБУНАЛУ: МІЖНАРОДНЕ ПРАВОСУДДЯ У ВІДПОВІДЬ НА АГРЕСІЮ ПРОТИ УКРАЇНИ

Боротьба зі злочинністю є одним із пріоритетних напрямів міжнародного співробітництва. Її зростання та інтернаціоналізація перетворили цю боротьбу на одну із головних соціальних проблем і обумовили необхідність взаємодії держав у справі її розв'язання. Особливих рис така боротьба набула з початку повномасштабного вторгнення росії на територію України та її приєднання до Римського статуту.

Сучасними напрямками співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю є:

- визначення кола загально небезпечних діянь, що потребують спільних зусиль щодо їх припинення;
- взаємний обмін інформацією про вчинені злочини та злочинців;
- надання допомоги в розшуку злочинців, які перебувають на території держави, та видача їх зацікавленим суб'єктам міжнародного права;
- спільне вивчення питань злочинності й методів боротьби з нею;
- виконання окремих доручень із кримінальних процесуальних питань;
- укладання міжнародних договорів про боротьбу з окремими видами міжнародних злочинних діянь;
- участь держав у міжнародних організаціях, що спеціалізуються на боротьбі зі злочинністю.

Отже, міжнародне співробітництво у боротьбі з міжнародними злочинами – це спільна діяльність держав та організацій (ООН, Інтерпол, Європол, Європейська прокуратура, Міжнародний кримінальний суд) задля запобігання, розслідування та покарання за злочини, що виходять за межі національних кордонів, яка включає угоди, обмін інформацією, екстрадицію та спільні операції, базується на нормах міжнародного й національного права, щоб захистити міжнародний мир і безпеку.

Результатом активної міжнародної співпраці України є створення Міжнародного центру з переслідування злочинів агресії проти України (International Centre for the Prosecution of the Crime of Aggression against Ukraine, ICRA [1]. Його основною метою визначено підтримку та вдосконалення процесів розслідування злочинів агресії шляхом отримання ключових доказів агресії. Створення ICRA надає змогу отримати додаткову логістичну, фінансову та оперативну підтримку. ICRA сприяє співпраці між національними прокурорами, використанню досвіду, технологій та логістики Євроюсту, обміну доказами, забезпеченню спільної стратегії кримінального переслідування[2]. Україна представлена в Євроюсті через офіс зв'язку, де працює український прокурор, що забезпечує оперативний обмін інформацією в режимі реального часу.

Нині ЛІТ – найбільша у світі слідча група, яка з 2022 року розслідує найтяжчі міжнародні злочини, вчинені через російську агресію проти України.

Символічно, що підписання відбулося у незламному Харкові – місті, яке щодня нагадує, заради чого ця робота триває.

Наразі ЛІТ об'єднує Україну, Литву, Латвію, Польщу, Естонію, Румунію та Словаччину. Учасниками групи є Євроюст, Європол та, вперше в історії, Офіс прокурора МКС.

Співпраця координується через Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України. У червні 2025 року Рада ЄС затвердила нові пріоритети, в яких Україна відіграє роль

«щита» для східного флангу. Серед них: кібератаки на критичну інфраструктуру; контроль вогнепальної зброї; протидія експлуатації біженців. 25 червня 2025 року Україна і Рада Європи уклали Угоду про створення Спеціального трибуналу щодо злочину російської агресії проти України[3], яку ратифіковано Верховною Радою України[4]. Початок роботи Спеціального трибуналу очікується у 2026 році. Відповідно до Статуту [5] Спеціальний трибунал створюється в межах Ради Європи з мандатом переслідувати високопосадовців за злочин агресії проти України. Трибунал зосередиться на високопоставлених політичних та військових лідерах, які відповідають за планування, підготовку, ініціювання та виконання злочину агресії проти України [6].

Міжнародна співпраця в кримінальному провадженні є важливим блоком переговорного процесу щодо вступу України до ЄС. Оскільки ця сфера різновекторна, охоплює як питання суто кримінального, кримінального процесуального характеру, так й інтеграційні процеси в галузях економіки, політики, культури, технологій, транспорту, науки тощо різних держав, особливої динаміки потребує уніфікація законодавчих актів, які базуються на загально визнаних принципах, забезпечення балансу національного і європейського права.

Список використаних джерел:

1. International Centre for the Prosecution of the Crime of Aggression against Ukraine. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/international-centre-for-the-prosecution-of-the-crime-of-aggression-againstukraine>
2. Інформаційна довідка щодо міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні у контексті спільних слідчих груп (переговорний розділ 24 «Юстиція, свобода та безпека»). Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/law_judic_acti v/inform_referencespravsud/76928.html
3. Ukraine and the Council of Europe sign Agreement on establishing a Special Tribunal for the Crime of Aggression against Ukraine. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/ukraine-and-the-council-of-europe-signagreement-on-establishing-a-special-tribunal-for-the-crime-of-aggression-against-ukraine>
4. Про ратифікацію Угоди між Україною та Радою Європи про створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України : Закон України від 15.07.2025 № 4518-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4518-IX#Text>
5. CM(2025)103-final - [1532/2.3] Consequences of the aggression of the Russian Federation against Ukraine - Statute of the Special Tribunal for the Crime of Aggression against Ukraine. URL: [https://search.coe.int/cm#{%22CoEIdentifier%22:\[%220900001680b6762d%22\],%22sort%22:\[%22CoEValidat ionDate%20Descending%22\]}](https://search.coe.int/cm#{%22CoEIdentifier%22:[%220900001680b6762d%22],%22sort%22:[%22CoEValidat ionDate%20Descending%22]})

6. Тіньовий звіт до розділу 23 «Правосуддя та фундаментальні права» та розділу 24 «Юстиція, свобода та безпека» Звіту Європейської комісії щодо прогресу України в межах Пакета розширення Європейського Союзу у 2024 році. URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2025/10/shadow-report-2025-ua-1.pdf>

Карпенко Микола Іванович

головний науковий співробітник
Державної наукової установи
«Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук
України», доктор юридичних наук,
доцент

Ферьєва Наталія Петрівна

доцент кафедри кримінального права
та кримінології навчально-наукового
інституту права та психології НАВС,
доктор філософії

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ В ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОГО
КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЩОДО ОСІБ ТА КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ**

Міжнародний кримінальний суд (далі - МКС) [1] є постійно діючим органом міжнародного правосуддя, уповноваженим здійснювати юрисдикцію щодо осіб, відповідальних за вчинення міжнародних злочинів, визначених у Римському статуті Міжнародного кримінального суду, який набув чинності з 01.07.2002 р. після його ратифікації більш ніж 60 державами. МКС займається переслідуванням осіб за воєнні злочини, злочини проти людяності та геноцид, передбачених розділом XX Особливої частини Кримінального кодексу України, і є важливою складовою сучасного розвитку міжнародного гуманітарного права (далі - МГП).

Римський статут, підписаний представником України 20.01.2000 р., поруч із іншими міжнародними договорами в галузі МГП, визнаними Україною, став одним із визначальних міжнародно-правових документів кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Але ратифікований Верховною Радою України він був не відразу. До моменту ратифікації, Україна двічі визнавала юрисдикцію МКС шляхом подання декларацій у 2014 [2] та 2015 рр. [3], що дозволило МКС розпочати розслідування злочинів, пов'язаних з подіями в Криму та на Донбасі. Ратифікація Римського статуту 21.08.2024 р. [4] посприяла тому, що з 01.01.2025 р. Україна стала повноправною 125-ю державою-учасницею МКС, отримавши всі права та обов'язки повноправного члена Суду. Україна